

vom. Primjere za prezent već sam naveo: Vino i mudroga pobudali. Ali evo i za aorist: Dva loša ubiše Miloša. Za perfekt: Što kolijevka zaljuljala, to motika zakopala. Za futur I: Dobra će prijatelja svak željeti. Za imperfekt: Kad se sinovac ženjaše, strica ne pitaše, a kad se raženjaše, i strinu pripitivaše. I napokon za imperativ: Krsti vuka, a vuk u goru.

Bogata je i služba imperativa ili zapovjednog načina. Njime se u prvom redu izriče zapovijed, pa zabrana, ali i molba, nagovaranje, želja: »Putujte sretno! Ispij, dijete, ovaj lijek!« Vidjeli smo da on služi i za svezremensku radnju, ali – što je naoko čudnovato – i za pripovijedanje prošlih događaja. Ali i opet osobitih prošlih događaja, a ne možda svih. Takvih dakle prošlih događaja koji su se živahno, užurbano dešavali, npr. »Mi se popesmo na kola, pa tjeraj za njima, a kad ih stigismo, mi udri po njemu!«

Za kondicional znamo da je on pogodbeni način i da se njime pored pogodbe izriče i želja i mogućnost, npr. »Kamo sreće da se nismo nikad sreli! – I kamen bi se smilovao.« Ali poznata je i vrlo proširena sintaktička upotreba kondicionala u pripovijedanju prošlih događaja, ali i opet osobitih, tj. takvih koji su se u prošlosti ponavljali. Na primjer: »Mi imadijasmo mnogo košnica, pa bih ih ja svako jutro brojio i sve bih pčele prebrojio, ali košnice ne mogoh.«

U toj raznovrsnoj sintaktičkoj službi glagolskih vremena i načina, po kojoj vremena čak mogu služiti i kao načini, a načini kao vremena, u takvoj dakle raznolikoj službi leži bogatstvo našega glagolskog izraza koje ima osobitu stilističku vrijednost. Bogatstvo je pred nama, i tko ga umije iskoristiti, tomu je i jezik i stil živahan i izražajan, a tko ne, taj je osiromašio svoj izraz.

Stoga upoznajmo to bogatstvo i iskoristimo ga funkcionalno! *Ljudevit Jonke*

O ZNAČENJU I UPOTREBI GLAGOLA OBUĆI i OBUTI

U razgovornom jeziku često dolazi do nazmjenične upotrebe i zamjene glagola *obući* i *obuti*. Ta je pojava posljedica njihove

česte upotrebe kao i sličnosti radnja koje označavaju. Potrebno je zato odgovoriti što glagoli *obući* i *obuti* znače u našem jeziku.

Glagol *ò b ū ċ i* (impf. oblačiti i druge izvednice) znači radnju koju tko vrši kada stavlja odjeću, odjevne predmete na sebe odjednom ili samo po jedan: oblačim kaput, ili košulju, ili bluzu, ili pak: oblačim se! (bio sam neobučeni i sav se oblačim); i radnju kada tko oblači kome ili stavlja na koga odjeću: obukoh ti nove haljine. Značenje ovoga glagola pokriva se sa značenjem glagola *ò d j e t i*, *ò d i j e m* 'vestire', koje se odnosi samo na odijevanje, na oblačenje odjeće: Odjela se u kućnu opravu (Nehajev).

Značenje glagola *ò b u t i* (impf. obuhati i druge izvednice) uže je nego glagola *obući* i odnosi se samo na radnju obuvanja, navlačenja ili stavljanja obuće na noge (cipela, papuča, sandala i sl.) sebi ili drugome, a često i za radnju navlačenja čarapa: obuj to dijete, obuj opanke, obuj čarape.

Ovakvo razlikovanje značenja potvrđuje već naši stariji rječnici (Karadžićev, Broz-Ivekovićev), a u Akademijinu rječniku, koji je povijesni rječnik našeg jezika, nalazi se i primjer upotrebe glagola *obući* u značenju glagola *obuti* (Zašto cipele ne obuče?), kao i primjer upotrebe glagola *obuti* u značenju glagola *obući* (Pošto se obu u haljine njegova pobratima ...) što je i jedini primjer sinonimne upotrebe ovih dvaju glagola u građi koju sam imala.

U ovom se rječniku nalazi potvrda za još jednu (ali vrlo rijetku) upotrebu glagola *obuti* umjesto glagola *udjeti*, a u značenju: uvući što u što: Obuj mi u uši minduše.

Izdiferenciranost značenja glagola *obući* i *obuti* potvrđuju i noviji dvojezični rječnici (Dayre-Deanović-Maixner, Drvodjeljić, Tolstoj i dr.), kao i mnogi primjeri iz djela naših književnika (uzeti iz građe za Matičin rječnik): ... obukao rukavice (Krešić), ... u košulje njih obuku (Maretić-Ivšić); ... noge ... obuvene samim čarapama (Kolar), ... izuo cipele i obuio ... papuče (Kolar) i drugi.

Suprotne radnje su: prema *obući* (oblačiti, oblačenje) – *svući* (svlačiti, svlačenje); prema *obuti* (obuvati, obuvanje) – *izuti* (izuvati, izuvanje). Kao i glagol *obući* i glagol

se *svučí* često upotrebljava za obje radnje i, prema primjerima iz rječnika, on znači: svučí odijelo, odjeću, haljine, obuću i što slično.

Sve ove potvrde iz suvremenih rječnika i starijih i novijih književnih djela govore nam o značenjskim poljima ovih dvaju glagola. Prema tome možemo reći da ćemo sve ono što se razumijeva pod *odjećom* - *obući*, *odjeti*, a ono što se razumijeva pod *obućom* (ubrojimo ovdje i čarape) - *obuti*.

Ali jezik se stalno mijenja i stvara nove mogućnosti upotrebe. Jezična praksa svakidašnjeg govora sve više zatire značenje glagola *obuti* upotrebljavajući glagol *obučí* i za radnju oblačenja i za radnju obuvanja, pa sve češće čujemo da *oblačímo* šešir, kaput, rukavice, čarape, cipele.

Mislím da ovakvu jezičnu praksu ne bi trebalo slijediti. Razgraničavanjem značenja ovih dvaju glagola bit ćemo ekonomičniji i obavjesniji ako nam: *obuci se!* znači jedno, a *obuj se*, drugo.

Vesna Zečević

HRVATSKO PRIMORJE, SJEVERNI JADRAN, KVARNER itd.

Nakon oslobođenja proširila je nova Jugoslavija svoj posjed i na moru na sjeverozapadu, i podjela zemlje doživjela je nove granice. Tako je SR Slovenija dobila pristup na more i taj odsjek od Sv. Jerneja do ušća Dragonje nazvan je Slovensko primorje. Bivše Crnogorsko primorje iz vremena Zetske hanovine (od Luštica do Bojane), formiranjem SR Crne Gore u novoj Jugoslaviji proširilo je svoj naziv na cio opseg od Oštrog rta u Boki kotorskoj do ušća Bojane i ono je nazvano Crnogorskim primorjem. Ova dva neologizma, Slovensko primorje i Crnogorsko primorje, ušla su lako u terminologiju i u opću narodnu upotrebu.

Ostalo je međutim i dalje neriješeno jedino pitanje naziva ostalog, najvećeg dijela naše obale, primorskog lica SR Hrvatske, iako geografi nastoje fiksirati novo nazivlje, pa se i danas još često upotrebljavaju konfuzno ili zlonamjerno razna imena. Tako se Istarsko primorje često ne navodi kao o-

balni pojas Hrvatske, dok se 42 km slovenskog dijela te iste Istre, što je sasvim razumljivo, redovito naziva Slovenskim primorjem. Samo se za istočni dio Istre i odnosno more upotrebljava naziv Liburnijska obala, odnosno more, što je povijesni naziv (taj obalni kraj bio je sijelo vrsnih pomoraca, a i jedan tip rimske galije imao je naziv liburna). Sav ostali dio hrvatske obale od Plomina, odnosno od Preluka do ulaza u Boku kotorsku naziva se kojekako, tako sjeverni dio Hrvatsko primorje, Sjeverni Jadran, Kvarner, a niži dio: Srednji Jadran, Dalmatinska obala, Dalmatinsko primorje itd.

Na stručnim skupovima već se bilo pojavilo ovo pitanje i rečeno je da je neophodno potreban sastanak stručnjaka, koji bi mogao utvrditi i predložiti nazivlje za ovaj hrvatski, dotada toponomastički nediferencirani kraj ili barem ne potpuno prihvaćene terminologije i granica užih područja. Osobito je istaknuto da se još i danas, nakon više od 20 godina, čak u mnogim knjigama koje se izdaju u SR Hrvatskoj, donose kriva ili netačna imena za jadranski pojas, što izaziva nerazpoloženje i proteste.

Svakako da velika razvedenost ovog hrvatskog prostora na Jadranu, razgranatost lučkog sistema, povijesni razvoj i uloga pojedinih obalnih odsjeka u današnjoj ekonomici zemlje, otežavaju jedan opći naziv bez detaljnijeg obilježja. Sasvim je međutim logično, da bi se, analogno prema Slovenskom primorju i Crnogorskom primorju, moralo cjelokupno primorje SR Hrvatske nazivati nikako drukčije nego Hrvatskim primorjem (u mnogim školskim udžbenicima tako se već i obilježava). Međutim navedeni razlozi velike prostornosti ovog primorja i svi spomenuti problemi tražit će da se ovaj veliki prostor podijeli na subregije radi lakšeg razumijevanja. Tako bi se cjelokupno Hrvatsko primorje podijelilo na odgovarajuće obale i mora (što se također u pojedinim školskim udžbenicima već i provodi). Za najsjeverniji, istarski dio jadranskog primorja, trebalo bi definitivno utvrditi naziv Istarska obala (ili Istarsko primorje). Naziv obala predlaže se da bi se kod zajedničke upotrebe glavnog i subregijskog naziva izbjegla dvostruka